

Archivare in Istanbul / Arxivers a Istambul

ZAFER ŞENOCAK

Traducció de Yael Langella

Nota prèvia

La poeta, traductora i activista Yael Langella estava treballant en la traducció del llibre de poemes de Zafer Şenocak *Das senkrechte Meer* (“El mar vertical”) quan va morir inesperadament el gener del 2007 durant una estada a Lisboa. Presentem aquí els set poemes que componen la primera part d’aquest llibre, de la qual Yael Langella havia fet una versió encara no definitiva, però que em sembla del tot vàlida. Segurament la traductora hi hauria fet encara alguna modificació en revisar el text, però aquests possibles canvis no haurien afectat —n’estic segur— l’essència de les seves versions. De fet, en el document que va deixar inacabat, hi havia només tres paraules marcades amb groc a la traducció d’aquests poemes: “com” al vers 7 del segon poema, “intocats” al vers 10 del quart poema i “tornar enrere” al vers 4 del cinquè poema. Tenint en compte això i la qualitat d’aquestes versions, no em sembla agosarat deduir que aquests eren els únics punts on Yael Langella tenia dubtes de cara a la versió definitiva.

Els únics canvis que he fet al text que va deixar la traductora, a banda d’eliminar les marques de color groc, han estat per corregir alguns errors de picatge o ortogràfics i per suprimir alguns punts i comes que se li havien “escapat”: el text alemany prescindeix completament de la puntuació, i Yael Langella havia mantingut aquest criteri a la traducció, amb molt poques excepcions que només poden deure’s al descuit; per coherència, doncs, els he eliminat.

Zafer Şenocak és un poeta turcoalemany: nascut a Ankara el 1961, ha viscut a Alemanya des que tenia nou anys i ha adoptat majoritàriament la llengua del seu país d’acollida per a la seva obra literària, que es va iniciar el 1985 amb el poemari *Flammentropfen* (“Gotes de flama”). El 1987 va seguir *Ritual der Jugend* (“Ritual de la joventut”), el 1991 *Das senkrechte Meer*, el 1994 *Fernwehanstalten* (alguna cosa així com “Establiments per a l’enyorança de la llunyania”) i el 2005 *Übergang* (“Transició”). També ha escrit llibres de narrativa i assaig, i ha traduït poesia turca a l’alemany, per exemple l’obra del poeta i místic dels segles XIII-XIV Yunus Emre.

A l’edició original de *Das senkrechte Meer*, el segon poema del cicle “Archivare in Istanbul” porta dues notes explicatives, que Yael Langella no havia traduït, però que em sembla d’utilitat donar aquí per a una millor comprensió del text:

—“Ibnül Emin Mahmud Kemal: Historiador de la literatura i crític, va viure a Istambul entre 1870 i 1956 i és conegut per una monografia sobre artistes otomans”

—“Markiz: antic cafè de Pera, el barri cosmopolita d’Istambul”

R. F.

I

du fragst warum unsere Gedichte Briefen ähneln
weil uns die Wörter verlorengehen wie die Freunde
worüber phantasieren wir im Schlaf
unser Schlaf weckt die Toten auf
ein verashtes Dickicht sammelt alte Ansichtskarten

wir kamen in diese Stadt um eine andere zu vergessen
halb Mann halb Frau um eine andere zu vergessen
die weiblich war phallisch zwischen den Augenbrauen

vielleicht verabschiedeten wir jemand
glaubten fest an seinen Tod
und trafen ihn Jahre später auf der Straße wieder
um Jahre jünger auf den Lippen falsche Namen vergriffene Wörter
wir blickten ihm nach als folgten wir unserer eigenen Jugend

jeden Morgen tauschten Schiffe den Horizont aus
nun dient der alte Hafen als Kohlenlager für elf Millionen
Schrottautos rotieren mit arabesken Schnulzen um die Wette
die Sehnsucht ein Gespenst das in keinen Kopf geht
Nachbesserungen an den eigenen Träumen ergeben die Träume anderer
immer kürzere Briefe
Stenographien

du fragst warum unsere Wörter Bildern ähneln
damit auch die Stummen sich verstehen

I

preguntes per què els nostres poemes s'assemblen a unes cartes
és que les paraules s'allunyen com els amics
sobre què desvariem en el son
el nostre son desvetlla els morts
la malesa feta cendres recull velles postals

vinguérem a aquesta ciutat per oblidar-ne una altra
meitat home meitat dona per oblidar-ne una altra
que era feminal fàl·lica entre les celles

potser ens acomiadàvem d'algú
crèiem amb fermesa en la seva mort
i ens el vam trobar anys més tard al carrer
uns anys més jove als llavis noms falsos mots malbaratats
el vam seguir amb els ulls com si fos la nostra pròpia joventut

cada matí uns vaixells permutaven l'horitzó
ara el port vell fa de carbonera per onze milions
ferralles de cotxes giren amb arabescs cançonetes a qui pot més
la nostàlgia un fantasma que no entra al cap de ningú
els retocs als propis somnis produeixen els somnis d'altres
cartes cada vegada més curtes
estenografies

preguntes per què les nostres paraules s'assemblen a imatges
és perquè els muts també s'entenguin

II

Leichen werden aus den Häusern getragen
die Stadt wächst die Häuser sterben
Stadt der Entwöhnungen soll wachsen um jeden Preis
auch die Linden tragen Todesfermane um den Hals
längst durchdringt der Geruch von Gasolin Schweiß und Urin
die Duftwolke aus vergangener Zeit
die Geschichte verfliegt als Parfum

die Teestunden unter der großen Platane vor der Pforte der Wissenschaften
eine Runde bei Ibnül Emin Mahmud Kemal im Garten die Knaben
eine Abendgesellschaft stumm zwischen schwarzen Palmen
und die Rendezvous der Monokelträger im Markiz
eine Stadt winkt sich selbst zu am Kai von Ost nach West von West nach Ost

die Schiffe die anlegen gebären immer neue Scharen von Romantikern
schier unendlich scheint dieses Geschlecht zu sein
und unendlich auch die Generationen von Sklaven
die sich hier einschiffen

Europa ist eine Abart Asiens
Asien eine Abart Europas
und diese Stadt träumt von einem neuen Kontinent
noch unentdeckt und noch weiter im Westen als der Blick eines Jahrtausends reicht
schon eine ruhige Minute am Hafen schlägt in Fernweh um
der Blick von einem der Hügel in eine unbestimmte Himmelsrichtung
endet in hektischen Busbahnhöfen ausgebleichenen Ansichtskarten
quer über Grabsteine führt die neue Autobahn ins All
via Satellit wächst Los Angeles nach Buenos Aires nach Istanbul

wohin wimmeln in diesem Leichenschauhaus
wozu der Blick üben im Dunst die Kunst des Exodus
schau die Nomaden schmuggeln den Tag in die Stadt

II

es treuen cadàvers de les cases
la ciutat creix les cases moren
ciutat de deshabituds que ha de créixer a qualsevol preu
fins els til·lers duen firmans de mort al coll
fa temps que l'olor de benzina suor i orina impregna
el núvol flairós d'un temps passat
la història s'evapora com un perfum

l'hora del te sota els alts plàtans davant de la Porta de les Ciències
cenacles a casa d'Ibnül Emin Mahmud Kemal al jardí els minyons
a la vetllada convidats muts entre palmeres negres
i el lloc de trobada dels adeptes del monocle al Markiz
una ciutat es saluda a si mateixa al moll de l'Orient cap a l'Occident de l'Occident cap a l'Orient

els vaixells que fan escala deslliuren munionis sempre renovades de romàntics
un llinatge que sembla ben bé inesgotable
tan inesgotable com les generacions d'esclaus
que aquí s'embarquen

Europa és una varietat d'Àsia
Àsia una varietat d'Europa
i aquesta ciutat somia amb un nou continent
no descobert encara i més a l'Oest encara que tot el que abasta l'esguard d'un segle
un sol minut quiet al port ja es muda en deler de llunyania
la mirada des d'un turó en una o altra direcció
acaba sempre en febrils estacions d'autobusos postals descolorides
per damunt de les tombes corre tot recte la nova autopista cap a l'univers
via satèl·lit Los Angeles s'estén cap a Buenos Aires cap a Istanbul

on pul·lular en aquest dipòsit de cadàvers
per què exercitar la mirada enmig del vapor l'art de l'èxode
guaita els nòmades introdueixen el dia de contraban a la ciutat

III

Dichter die von Schmugglern träumen
mit blauen Beulen über dem Auge
haben ihre Gedichte in die Taschen ihrer Hemden Hosen Jacken verteilt
treten mit jedem Wort auf eine Mine

Dichter man kennt nur ihre Todestage
es sind ihrer keine zehn
keine zehn Wörter
bleiben übrig aus ihren Taschen

III

poetes que somien amb contrabandistes
nyanyos blaus per sobre l'ull
han repartit els seus poemes a les butxaques de la camisa dels pantalons de la jaqueta
trepitgen a cada paraula una mina

poetes només en sabem el dia de la seva mort
d'ells no arriben a deu
no arriben a deu paraules
les que queden si buidem les seves butxaques

IV

Schweigen ist aufreibend
in diesem Land mit seinen belebten Plätzen
lautlose Gassen enden in Lautsprechern

von dann und wann
wird auf den Märkten ein Kind herumgereicht
jeder hängt ihm ein Ohr an
sein liebstes Laster
wenn das Kind verschwunden ist
ist das Land rein
das land der Unberührten

seit die Apostel in den Spelunken wirtschaften
gibt es keinen Schlupfwinkel für die Wahrheit

IV

callar desgasta
en aquest país de places animades
carrerons silenciosos acaben en altaveus

de tant en tant
als mercats es passa un infant de mà en mà
cadascú li penja una orella
el seu vici predilecte
quan l'infant ha desaparegut
el país està net
país dels intocats

des que els apòstols fan negocis a les cofurnes
no queda ni un catau per la veritat

V

für die Nacht leihe ich mir ein Fernrohr aus
lade meine Augen mit wilden Gesten
meine Ohren mit Fledermausgeschrei

zurück fällt der Blick auf Häuser
verwahrlost mit heraushängenden Zungen
Hotels in die wir uns einmieten
nur um die Einweckgläser auf den Regalen kaputtzuschlagen

V

manllevo per la nit un telescopi
em carrego els ulls de gestos salvatges
i les orelles de cridòria de ratpenats

l'esguard torna enrere sobre cases
desateses amb un pam de llengua
hotels en els quals reservem habitació
sols per fer miques els bocals als prestatges

VI

hinter dem Laden aus dem Obststände wachsen
vermutet keiner einen Friedhof
einen konspirativen Treff
bestenfalls einen Maulbeerbaum
passend zum grauen Stein

VI

rere la botiga on creixen parades de fruita
no hi veuria ningú un cementiri
un cau de conspiradors
a tot estirar una morera
que fa joc amb la pedra grisa

VII

die Dächer stehen zu tief für Zugvögel
heute bringt man sich nicht auf Dächern um
es ist modern in Büros zu sterben oder in U-Bahnschächten
Psychogramme werden telegraphisch ausgestellt
auf den Ämtern in den späten Nachmittagsstunden
baumelt ein junger Mann an seiner Krawatte
heute bringt man sich nicht auf Dächern um
die Dächer sind Werbeflächen für Bestattungsinstitute
Verdrossene beginnen dort ihr zweites Leben

VII

les teulades són massa baixes pels ocells de pas
avui no s'estila saltar des d'una teulada
és més modern morir al despatx o als passadissos del metro
els tests psiquiàtrics es lliuren per telègraf
a les oficines administratives cap al tard
un home jove balandreja penjat de la seva corbata
avui no s'estila saltar des d'una teulada
les teulades són pels anuncis de les funeràries
els emmurriats hi comencen una segona vida